בטיל ליה לגבי רובה והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים ואסור אלא אי איתמר הכי איתמר הא מיעוטא שרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא דלא הוי בית סאתים אבל בית סאתים אסור כמאן כרבנן ורב ירמיה מדיפתי מתני לקולא [א]הא מיעוטא שרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא בית סאתים אבל יותר מבית סאתים אסור כמאן כר"ש: נטע רובו הרי הוא כחצר ומותר: אמר [ו]רב יהודה אמר אבימי והוא שעשויין אצטבלאות ורב נחמן אמר [ב]אע"פ שאין עשויין אצטבלאות מר יהודה אקלע לבי רב הונא בר יהודה חזנהו להנהו דלא עבידי אצטבלאות וקא מטלטלי בגוייהו אמר ליה לא סבר לה מר להא דאבימי אמר ליה אנא כרב נחמן סבירא לי אמר רב נחמן אמר שמואל קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כיצד הוא עושה [ג]פורץ בו פירצה יותר מעשר וגודרו ומעמידו על עשר ומותר איבעיא להו פרץ אמה וגדר אמה [ד][ופרץ אמה וגדרה] עד שהשלימו ליותר מעשר מהו א"ל [ה]לאו היינו דתנן [ו]כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים ובעי חזקיה ניקב כמוציא זית וסתמו וחזר וניקב כמוציא זית וסתמו עד שהשלימו למוציא רמון מהו וא"ל רבי יוחנן רבי שניתה לנו [ז]סנדל (א) שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס נפסקה שניה ותיקנה טהור (בה) מן המדרס אבל טמא מגע מדרס ואמרת עלה מאי שנא ראשונה דהא קיימא שניה נמי הא [ח]קיימא ראשונה ואמרת לן עלה פנים חדשות באו לכאן הכא נמי פנים חדשות באו לכאן [ט]קרי עליה לית דין בר אינש איכא דאמרי כגון דין בר נש אמר רב כהנא [י]רחבה שאחורי הבתים אין מטלטלין בו אלא בד' אמות ואמר רב נחמן [כ]אם פתח לו פתח מותר לטלטל בכולו פתח מתירו ולא אמרן אלא שפתח ולבסוף הוקף אבל הוקף ולבסוף פתח לא פתח ולבסוף הוקף פשיטא לא צריכא דאית ביה בי דרי מהו דתימא אדעתא דבי דרי [ל]עבדיה קמ"ל קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים סבור רבנן למימר כזרעים דמו ואסיר אמר להו רב אבא [מ](אבוה) [נ]דרב בריה דרב משרשיא הכי אמרינן משמיה דרבא [ס]מים כנטעים דמו ושרי

אמר

בטיל לגבי רובה. והוי כאילו נזרע כולו: **והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים.** ואע"ג דהוקף לדירה חשוב כלא הוקף לדירה דהא הוי כולו גינה ובגינה לא מהני הוקף לדירה: **דלא הוי.** ההוא מיעוט דנזרע בית סאתים דלא חשיב להבדל מן החצר ולהקרות לו שם לבדו: **אבל בית סאתים.** נקרא קרפף שלא הוקף לדירה ואע"ג דאילו הוה באנפי נפשיה כבית סאתים לא מיתסר הכא דנפרץ לחצר וחצר נפרצה לו קיימא לן דאסור לטלטל מקרפף לחצר דהוי רשות הנפרצה למקום האסור לה ואוסרין הרשויות זו לזו ואין מטלטלין לא בזה ולא בזה: **כמאן.** אמרי' דשתי רשויות נינהו: **כרבנן.** דפליגי עליה דר"ש בפ' כל גגות (לקמן פט.) ואמרי כל חד וחד רשות לעצמו ואע"ג דליכא דיורין בהו דליסרו אהדדי אין מטלטלין מזה לזה: **לקולא.** דאפילו המיעוט בית סאתים דמיקרי קרפף כיון דבאנפי נפשיה שרי השתא נמי שרי ולא אסרי אהדדי דאילו היה מחיצה ביניהן הוה שרי לטלטולי מזה לזה כר"ש והשתא דנפרצו זה לזה לא נפרצו לרשות האסור לה אבל יותר מבית סאתים נעשה כרמלית והא אפילו ר"ש מודה דאין מטלטלין מחצר לקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה והכא דנפרצו זה לזה הרי כל אחד נפרץ למקום האסור לו: **איצטבלאות.** נטועין שורות שורות ונאה לשבת שם: **לבי רב הונא.** ויותר מבית סאתים הוה והוקף לדירה וניטע אחרי כן: **קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה.** ואחרי כן בנה אצלו דירה ואמרי' לקמן הוקף שלא לדירה ולבסוף פתח לו פתח דירת ביתו לא מהני: **כיצד הוא עושה פורץ לו פרצה יותר מעשר.** דהוי כמי שאין בו מחיצות וגודר וסותם אותה פירצה ומעמידה על עשר והוי כפתח ולבסוף הוקף לדירה שנפתחה לו לעולם בעינן שיגדור יותר מעשר אמות דאי פריץ עשר לבד וגדרה לא חשיב ההוא היקף לשם דירה אלא כמי שעשה פתח דעד עשר לעולם הוי פתח: **פרץ אמה.** אבל סתימה וגדרה ועוד פרץ אמה אבל סתימת אמה החדשה וגדרה דלא פרץ י' אמות כאחד ולא גדר עשר אמות בבת אחת אלא מעט היה פורץ וגודר מיד: **עד שהשלימו ליותר מעשר.** מי אמרינן כיון דלא פרץ י' בבת אחת ולא גדר בבת אחת לא הויא היקף בזו לשם דירה או דילמא כיון דהשתא מיהא הוי החידוש של היקף יותר מעשר חשיב היקף לשם דירה: **כל כלי בעלי בתים.** לגבי כלי עץ תנינן לה במסכת כלים (פי"ז מ"א): **שיעורן כרמונים.** לטהר מטומאתן אבל פחות מכאן חיים עליה ולא מבטיל ליה. שיעורן כרמונים ניקב כמוציא רמון טהור: **וחזר וניקב.** אבל הסתימה: **ותיקנה.** הוא הדין כי לא תיקנה נמי עדיין טמא מדרס הוא והא דנקט תיקנה לרבותא דאי לאו הכי תו לא איצטריך למימר נפסקה השניה וכו': (ב) **טהור מן המדרס.** דתו לא הוה כלי ולא חזי למדרס מלטמא תו אדם וכלים: **אבל.** כלי הוא דחזי לתשמיש אחרינא ועדיין טומאת מגע מדרס עליו שהרי בשעת פרישתו (ג) מן האזון שעדיין הוא מדרס לקבל טומאה לטמא כלים קיבל טומאה מאביו והוי ראשון לטומאה ומטמא אוכלין ומשקין: **פנים חדשות.** אין אזנים הללו ממנו ומשניתקנו לא דרסן הזב ומטומאה הראשונה טיהרו שהרי אין זה סנדל ראשון: **לית דין בר נש.** אלא מלאך: **כגון דין בר נש.** אדם גדול: **רחבה שאחורי הבתים.** ואין פתח הבית פתוח לה הואיל מוקפת שלא לדירה ואי יותר מבית סאתים היא אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות: **ואם פתח לו פתח.** מן הבית: **פשיטא.** דכפתח ולבסוף הוקף שרי שהרי הוקף לשם פתח: **לא צריכא דאית ביה בי דרי.** גורן אחר הבית קודם היקף הרחבה: **מהו דתימא אדעתא דבי דרי פתחיה.** ולאו אדעתא להקיף שם רחבה:

לא אמרן אלא דלא הוי בית סאתים. אע"ג דלרבנן קרפף פחות מבית סאתים דינו כקרפף בית סאתים (ד) לטלטל ממנו לחצר משום דאין סברא שיהו שלשה חילוקים בשלשה משהויין הכא לא אסר מיעוט הנזרע לרוב שאינו נזרע כמה שפרוץ לו במלואו דכיון שהוא פחות מבית סאתים לא חשיב ובטל לגבי רוב שאינו נזרע אבל בית סאתים חשיב טפי ולא בטיל ובנזרע רובו אפי' לא הוי בית סאתים אסור דבטיל (ה) לגבי רובו והוה כנזרע כולו: **סנדל** שנפסקה וכו'. הוא הדין בלא תקנה נמי דטמא מדרס דאי כשנפסקה פרחה לה טומאה תו לא הדרה לה דלא מצינו טומאה ישנה חוזרת אלא בכלי מתכות כדמפרש בסוף פ"ק דשבת (ד' טז.) והא דנקט ותקנה פ"ה לאשמועינן אע"ג דתקנה כי נפסקה שניה טהורה מן המדרס דפנים חדשות באו לכאן: **אבל** טמא מגע מדרס. פירש הקונטרס משום דעדיין כלי הוא לאישתמושי ביה תשמישתא אחרינא ולפירושו אפילו נפסקה שניה טמא מגע מדרס וקשה דתנן בהדיא בסיפא דהך משנה במסכת כלים בפרק כ"ו (מ"ד) לא הספיק לתקן ראשונה עד שנפסקה שניה טהורה ורש"י מחק בו והגיה אבל טמא מגע מדרס דעדיין כלי הוא וחזי למילתא קמייתא דהא איתקנה ראשונה ולפירושו איצטריך למיתני ברישא ותיקנה דאי לא נתקנה כי נפסקה שניה אינה טמאה אפילו מגע מדרס ואגב דתני ברישא תני נמי בסיפא ומיהו תימה מתי בא לו מגע מדרס דאם בא לו מגע מדרס ומדרס יחד כגון שדרס עליו הזב ברגלו יחף או אפי' במנעל ולא הפסיק בפשוטי כלי עץ א"כ ליכא פנים חדשות למגע מדרס כמו למדרס ולפי' רש"י קשה נימא דאפילו נפסקו ב' אזנים טמא מגע מדרס הואיל וחזי לתשמיש אחרינא ובפרק אלו קשרים (שבת דף קיב:) פ"ה דטמא מגע מדרס לפי שנגע בעצמו כשהיה אב הטומאה ולא נהירא דטומאת בית הסתרים היא דלא קיימא לן כרבי מאיר דאמר מטמא מדפרים בפשיטות בפרק בהמה המקשה (חולין דף עב:) ובהעור והרוטב (שם דף קכט:) טומאת בית הסתרים היא ומה שפירש כאן נמי דבשעת פרישתו מאוזן קיבל טומאה מאביו אינו נראה דבפרק בהמה המקשה (שם דף עב:) אמרינן דבעינן באות מבגד גדול ואין לומר דכשתיקן אוזן ראשון לאחר שתפר תליה נעשית מחוברת ובא לה טומאת מדרס שבטלה לסנדל וכשחזר ותפר תליה השניה בא לסנדל מגע מדרס מן האוזן ותו ליכא פנים חדשות דא"כ תפשוט בעיין דהקומץ רבה (מנחות דף כד.) דלא אמרינן שבע לה טומאה ולהר"ר שמעון מיינבי"א דמפרש דלא אמרינן שבע לה טומאה היכא דטומאה בא לו מגופו אתי שפיר ועוד יש לומר דלאוזן בא מגע מדרס ומדרס יחד כשתפריה לסנדל והסנדל בטל לאוזן דאי אפשר להיות טומאה לזה בלא זה וכיון שבאו לה כאחד אין שייך לומר גביה שבע לה טומאה וריב"א אומר דלא שייך גבי מגע פנים חדשות דאפילו נפסקו שתי אזניו ראוי לקבל טומאת מגע אם מיחדו לתשמיש אחר ולא נתבטל תורת יחוד מכאן דכל שעה ושעה מתקנו ודעתו להשתמש בו אבל נוטלו אם נפסקו שתי אזניו אפילו מיחדו בטלה דעתו אצל כל אדם: **פשיטא** לא צריכא דאית ביה בי דרי. אדרב נחמן דאמר אם פתח בו פתח מותר לטלטל פריך דמפרש הש"ס בפתח ולבסוף הוקף ואהא פריך פשיטא אבל אש"ס דמפרש לא אמרן לא פריך דקמ"ל הוקף ולבסוף פתח לא מהני לאפוקי מהני אמוראי דלקמן (ד' כה:) גבי אבורנקי:

לא

מסורת הש"ס

א) [נכ"א: מרן], ב) ח"מ, ג) לעיל ד: ברכות מה. סוכה ו. שבת קיב: כלים פי"ז מ"א, ד) כלים פכ"ו מ"ד שבת קיב:, ה) פ"א קמתקנא, ו) [שבת קיב: ע"ז י:], ז) פ"א פתח, ח) [צ"ל אבוה], ט) גי' יעב"ץ דרבא,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמרא שניה לנו סנדל דתנן סנדל שנפסקה אחת: (ב) רש"י ד"ה טהור מן המדרס דתו הד"א עם ד"ה אבל וכו': (ג) שם מן האזן שעדיין היה מדרס לטמא כלים כצ"ל ותיבת לקבל טומאה נמחק: (ד) תוס' ד"ה לא אמרן וכו' כקרפף בית סאתים ואין יכול לטלטל ממנה: (ה) בא"ד דבטיל מיעוטא לגבי רובא:

◆

מוסף רש"י

הובא לקמן כד:

◆

רבינו חננאל

מרובע(ו)ת כדי שיהא נישכר את הזויות. לר' אליעזר דאמר אם היה אורכה יתר על שנים ברחבה אפילו אמה, אם היא מרובעת לא שרי לטלטולי בה, דכי (משכחת) [משחת] לה באלכסונא מזוית לזוית (אישתכרו) [אשתכח] טפי מן שנים ברוחבה כר' חנינא בן אנטיגנס, [דאמר] זה יהיה לכם גבול לזה אתה (אר') נותן פיאות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת. ואילו ר' יוסי דאמר אפילו אורכה כשנים ברחבה [אפי'] מרובע [שרי], דיליף ממשכן דהוא אורכו ק' אמה ורחבו נ' אמה, שנמצא ארכו מרובע כשנים ברוחבו אע"ג דאלכסונן טפי מן שנים ברחבה שרי. כרב אחא דאמר המעביר ד' אמות ברשות הרבים אינו חייב עד שיעביר הן ואלכסונן. ואמר רב פפא בדיק לן רבא עמוד ברשות הרבים גבוה י' ורחב ד' מי בעינן הן ואלכסונן אי לא. ופשטנא מיהא דתני רב חנניא כזה יהיו כל שובתי שבת. ובהא אסיקנא הילכתא כרבי עקיב' והילכתא כר' יוסי ותרוייהו לקולא דאפי' אריך וקטין, ואפילו לא יש בה שומירה ולא בית דירה שרי. [נזרע רובו וכו' אם אין הקרפף יותר מבית סאתים והוקף לדירה אפי' נזרע כולו מותר לטלטל בו דהוי כחצר, אבל נטע אילנות בקרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה אפי' נטע כולו הרי הוא כחצר]. קרפיף יתר מבית סאתים שהוקף לדירה אם נטע רובו הרי הוא כחצר. פי' לא אפקיה מתורת חצר דעבידי אינשי דנטעי אילנות בחצר, ועדיין תורת חצר עליו. אבל אם נזרע רובו בא זריעתו ודחה את ההקפה שהקפו לשם דירה לפיכך אמרו הרי הוא כגינה, ותנן לא אמרו בית סאתים אלא בגינה ובקרפיף אבל יתר מיכן אסור, וזה כיון שהוא יתר מבית סאתים אסור, דהא זריעתן אפיקה מכלל דירה. אמר רב הונא בריה דר' יהושע לא אמרו שבאה זריעתן ובטלה תורת הקפתו לדירה, אלא בזמן שהוא יתר מבית סאתים אבל בית סאתים מותר [כר"ש] דתנן אחד גגות ואחד חצירות ואחד

רבינו חננאל (המשך)

רובו בטיל ליה מיעוטו לגבי רובו וחשיב כמי שלא הוקף לדירה כיון שזרעו. ליהוי כי קרפיף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, כשם שזריעתן עשאתו כשדה כך תעשהו ביותר מבית סאתים. אלא אי איתמר, הכי איתמר, הא נזרע מיעוטו שרי אמר רב הונא כו'. רב ירמיה מדיפתי מתני לה לקולא נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור. הא מיעוטו שרי. אמר רב הונא בריה דר' יהושע לא אמרו אלא בית סאתים הא יתר מבית סאתים אפילו שלא נזרע אלא מיעוטו אסור [א] כמאן כרבנן. איצבלאות עיקר המלה ארוות סוסים הוא בלשון יוני, ופירושו כי נוטעין אילנות זה בצד זה כגון העמדת סוסים בתוך אורותיהם זה בצד זה. ואסיקנא דאע"ג ואינה עשויה איצבלאות מותר כרב נחמן. אמר רב נחמן אמר שמואל קרפיף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, פורץ בו פירצה יתר מעשר אמות, וחוזר וגודרו לשם דירה ודיו, וחשיב כאילו הקיפו כולו לשם דירה. וכן אם פרץ אמה וגדרה לשם דירה, ועוד פרץ אמה וגדרה לשם דירה עד שהשלים יתר מעשר אמות גדר לשם דירה, נעשה כאילו הוקף כולו לשם דירה ומותר לטלטל בכולו, ואפילו הוא בית [י'] כורין. כי הא דתנן כל כלי בעלי בתים שיעורן ברימונים. כלומר אם ניקבו כמוציא רימון טהרו. ובעי חזקיה ניקב במוציא זית וסתמו, וחזר וניקב במוציא זית וסתמו, עד שהשלימו למוציא רימון. וא' ליה ר' יוחנן רבי לא משנתינו היא זו סנדל שנפסקה אחת מאוזניו ותיקנה טמאה מדרס, ניפסקה שניה ותיקנה טהר מלטמא מדרס כו'. ואמרת לן פנים חדשות באו לכאן, הכא נמי פנים חדשות באו לכאן. כלומר אינם הן הן אינם אלא כאילו אחרות חדשות באו עכשיו. קרי חזקיה על ר' יוחנן לית דין בר איניש, כמלאך הוא חשוב שמבין ומוציא אילו החכמות. אמר רב כהנא רחבה שאחורי בתים אין מטלטלין בה אלא בד' אמות. אמר ר"נ אם פתח מן הבתים לתוכו פתח מותר לטלטל בכולו. ודווקא פתח ולבסוף הקיף דהויא לה הקפה לדירה. אבל הקיף שלא לשם דירה ולבסוף פתח לא. ואמרינן פתח מן הבתים פתח ואח"כ הקיפה צריכה למימר, דהא ודאי לדירה היא. ופרקינן כגון דאית ליה בההוא רחבה בי דרי. פי' גורן לדוש עליו הבואה. מהו דתימא האי פתח לגורן הוא דעבדיה, קמ"ל דכיון דאית ליה פתח האי דאקיף לדירה הוא דאקיף. קרפיף יתר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים,

קרפיפות לכלין ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית. ואקשינן לר' שמעון נמי אפילו בית סאתים, כיון שנזרע כנטיעים דמי. ומותר לטלטל (בכולו) בכולו. [דכולו] כחצר דמי דאיכא מאן דעביד בחצירו בריכה של מים.

עין משפט נר מצוה

כט א ב מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה ו טוש"ע א"ח סי' שנח סעיף ט:
ל ג ד מיי' שם הל' ה טוש"ע שם ס"כ:
לא ה מיי' פ"ו מהל' כלים הלכה ג:
לב ו מיי' פ"ו שם הלכה יב:
לג ז ח מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה י טור ש"ע א"ח סי' שנט:
לד ט מיי' שם הלכה ו טוש"ע א"ח סי' שנח סעיף יא:

א) לפי הנראה מן הסוגיא לרבנן אפילו בית סאתים אסור ואולי טע"ס וצ"ל כמאן כר"ש וכמו שהגיה הגמ'.